

## **Rabia-** (Halide Edip Adıvar'ın "Sinekli Bakkal" Romanı) **Dışa Dönük**

**Karakter** Çocukluk yıllarında boyun eğen, ürkek, sakin bir kız olan Rabia, büyüdükçe asi, cesur, atılgan, konuşkan, sosyal bir karakter haline gelir. Babasının sanatçı olması ve dedesinin dini bilgilerini genetik olarak alan Rabia becerikli ve zeki bir kızdır. Elinden her iş gelir ve başarılı olur. Annesinin ve dedesinin sevgisiz, çıkarıcı zihniyetine son derece içerleyen, alınan Rabia çareyi onlardan kopmakta bulur. Yaşadığı mahalleden bir türlü uzaklaşamaması ise geleneklerine son derece önem veren biri olduğunu gösterir. Ailesi ve konak yaşantısı dolayısıyla Doğu- Batı kültür çatışmasını derinden yaşayan Rabia, değişken kişilik özellikler sergiler.

**Aktiviteler** Normal bir çocukluk yaşamayan Rabia'nın, on bir yaşından sonra dedesinin evinden ayrılarak Selim Paşa Konağı'na mukabele okumaya gitmesi ile hayatındaki aktivite sayısı bir anda çoğalır. Piyano, musiki, dil dersleri gibi eğitimlerin yanı sıra pek çok insan tanıyıp, sohbet etme fırsatı bulan Rabia halinden pek memnun kalır. Zamanla değişen hayatı onu Sinekli Bakkal'ı işletecek duruma koyar. O dönem babası ile karagöz Hacivat oynatmasına yardımcı olur. Hafızlık yaparak para kazanan Rabia, insanlar tarafından en sık aranan isimlerdendir. Ramazanda mukabele okumakla zaman geçiren Rabia namazını ve orucunu aksatmazken aynı zamanda şarkı söyler, tef çalar.

**Kişiler** Rabia'nın, Valide Camii'nde mukabele okurken Selim Paşa'nın eşi Sabiha Hanım tarafından fark edilip Selim konağa davet edilmesi ile Rabia'nın hayatı değişir. Konakta Sabiha Hanım ile derin yakınlık kuran Rabia aynı zamanda Vehbi Dede'yi, Peregrini'yi, Selim Paşa'yı tanıma ve kaynaşma fırsatı bulur. Annesi ile atışmalar dışında yakın ilişkisi bulunmayan Rabia daha çok babası ile vakit geçirmektedir. Diğer yandan sevilen biri olarak büyüdükçe göze çarpması nedeniyle Galip Bey, Bilal gibi zatlar ile de evlilik diyalogları olur lakin Rabia hepsine rest çeker. Peregrini ile evlilik kararı alan Rabia, onu da Müslüman yapar.

### ÖRNEK ANILAR

**Becerikli** Annesi oldukça otoriter olmaya çalışan Rabia, küçük yaşta her şeyi bilmekle yükümlendirilir. Yaşlıları dışarda top oynarken Rabia iş gücü derdinde olur. "Rabia, zamanındaki bütün akranları gibi, beş yaşında tabla dökmeye, kahve fincanı yıkamaya başladı. Yedi yaşında adamakıllı ev işi gören bir kızdı." Hem ev işlerini yapabilmeye hem de anlatılan konuyu hemen kavramada hayli becerikli olan Rabia, babasına gittikten sonra bakkal işinde de başarı yakalar. İmam olan dedesi ve kızı kendi haline bırakmayan annesi Rabia'ya eğitim olarak da farklı bir sistem uyguladılar ve onun ezbere ne denli yatkın olduğunu keşfederek yolunu çizdiler. "Rabia'yı öteki çocuklardan ayıran şey, İmam'ın tesirine bu kadar erken maruz olmasıydı. Başka çocuklar, o yaşta nasıl bayram salıncağı, kukla oyunu ile aşına iseler, Rabia da o kadar cennet ve cehennem denilen yerlerle aşına idi."

**Alıngan** Rabia her ne kadar iyi bir ahlakla eğitilmeye çalışılsa da yaşadıkları ona fazla geldiği için babasını bulduktan sonra kendisini eğiten dedesine ve emek veren annesine rest çeker. Çocukluk yıllarında yaşadıklarını tek kalemde silen Rabia, babası ile kendine yeni bir hayat kurmaya çalışır. "Komşuların yanında bu hareket ve zilletin tesiriyle Rabia, anasının ne kadar biçare, ne kadar hasta görüldüğüne dikkat edemedi. Kadının erimiş yüzü, içine batmış gözleri onda, merhamet değil, çocukluk yıllarında çektiği meşakkati uyandırmıştı." Kadın-erkek ilişkilerinde de özellikle Bilal ile olan münasebetinde oldukça alıngan olan tavrı, olayları Bilal'in Mihri ile evlenmesi boyutuna getirir.

**Geleneklerine Bağlı** Dedesi ile birlikte büyümenin verdiği olgunlukla Rabia oldukça eskilere, göreneklerine bağlı bir tip sergiler. Verdiği kararlarında adetlerinden de kopmamak isteyen Rabia, çocuk yaştan itibaren Peregrini'ye bağlandığı için onunla evlenme planları yapar hatta Peregrini'nin Müslüman olmasını sağlar. "Zihni, hep bunlarla meşgul olduğu o günlerde Sabiha Hanım'ı şaşkırtan bir soru sordu: -Hanımefendi, bir Müslüman kızı, bir Hristiyan'la evlense ne olur?" Geleneklerine bağlı olan Rabia, konaktaki yaşamı da tatmış olmasına rağmen Sinekli Bakkal'daki yaşantısından kopmaz. Gelenekçi düşünceleri onu bu mahalleden ve sokaktan ayırmaz, evlense dahi eşi ile aynı sokakta yaşar.

**Sosyal** Rabia insanlarla kolay iletişim kurabilen, neşeli bir kızdır. Dedesinin yanında bireysel ve sıradan olan hayatı konağa girişi ile değişmeye ve gelişmeye başlar. Ahiret ve dini konulardan uzak bulunduğu konakta özgürce davranabilmesi hayatın cennet ve cehennem korkusundan ibaret olmadığını anlamasına destek olur. "Rabia'da Çingene Penbe de oradaydılar. Kız bir şeyler anlatıyor, Sabiha Hanım da Penbe de gülüyorlardı." Kendini ve sesini keşfettiği konakta insanlarla yaşam etkileşimi, müzik, edebiyat, dil konularında görüş alabileceği pek çok insanla münasebette olur. Ataerkil baskıcı ailenin tutumunu kıran Rabia, babasının mahallesine yerleştiğinde de oldukça samimi, sosyal davranışlar sergiler.

**Cesur/Asi** İnsanlardan çekinen, ürkek bir çocukluktan, cesur bir genç kıza dönüşen, diline geleni sakınmayan Rabia, kendine haksızlık yapana adeta meydan okuyan asi bir karaktere dönüşür. Annesinin babası ile yaşamasını istememesine rağmen karşı çıkarak babasını seçer. Konak sahibi paşanın babasının dükkânında çalışmasına karşı çıkmasına rağmen, kararında direnir; "Selim Paşa için için güldü. Ne söylesin? Büyüdüğünü,

güzelleştiğini, mahalle delikanlıları için bir tehlike olduğunu nasıl söylesin? Gerçi, bu kıza, bu da söylenebilirdi. Onun kalın sesinde, dik kafasında yetişmiş bir erkeğin muvazenesi, kudreti vardı. Paşa'nın konakta görmeğe alıştığı, mütemadiyen cinsiyetini teşhir eden, cinsiyetini istismar etmeğe uğraşan kadınlardan o, ne kadar başkaydı. Onun, gözü de, gönlü de okşayan bir sevimliliği vardı. Düzgünsüz, allıksız, rastıksız, sürmesiz! Sıkı örülmüş saçların kendine göre bir zarafeti var. Erkek çocuk gibi dar kalçaları, omuzların, göğsün göze batmayan belirsiz yuvarlaklığı, bunlar hep ona vahşi bir gülfidanı cazibesini veriyordu.” Rabia cazibesi ile pek çok delikanlıyı kendine çektiği gibi itmeyi de biliyordu. Peregrini dışındaki kimse ile kadın-erkek ilişkisi düşünmeyen Rabia, Annesini dükkânda terslediği gün de kendine olan güveni ile asiliğini gösterir. “İlk defa Rabia anasının gözlerine isyanla bakmış, ‘Ben de, babam da fenayız... Ne yapacaksın...’”

**Coşkulu** His ve duygularını tıpkı babası gibi uçlarda yaşayan Rabia son derece çocuk ruhlu, coşkulu bir kişilik sergiler. Sevincini yüzünde ve kalbinde belirgin bir şekilde yaşayan Rabia, utanması, sıkılması hemen belli olur; “Ömründe ilk defa etrafını çeviren memnuat duvarı dibine kadar yıkılmıştı. Güya bir el, kalbinin bağlarını çözmüş, ona, ‘İstedğin kadar gül, oyna, sevin ve yaşa!’ demişti.” Babası ile yaşamaya başladıktan sonra çok mutlu olan Rabia, Sinekli Bakkal’da tamamen değişip özünü bulur; “Üçü de çocuk gibi mesut.” Geçim konusu aralarında dert olduğunda Rabia babasına çözüm bularak onunla çalışmayı teklif eder. Hafız olan Rabia’nın bütün neşesiyle; “Ben konaktan getiririm. Ben, hem şarkı söyler, hem tef çalarım. Hem de ne güzel çalarım, bayılırsın.” Demesinin ardından evde bir mutluluk hâkim olur, içlerindeki sevgi ve coşku ile güzel paralar kazanırlar. Birlikte ağlar ve birlikte gülerler.